

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI
Departament Gospodarki, Skarbu Państwa i Prywatyzacji

KGP-4101-05-03/2011

Warszawa, dnia 08 października 2012 r.

**Pani
Grażyna Piotrowska-Oliwa
Prezes Zarządu
Polskiego Górnictwa Naftowego
i Gazownictwa SA**

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

TEKST UJEDNOLICONY¹

Na podstawie art. 2 ust. 3 *ustawy z dnia 23 grudnia 1994 r. o Najwyższej Izbie Kontroli* (Dz.U. z 2012 r., poz. 82), zwanej dalej *ustawą o NIK*, Najwyższa Izba Kontroli² przeprowadziła w Polskim Górnictwie Naftowym i Gazownictwie SA³, kontrolę zawierania umów gazowych oraz realizacji inwestycji – terminal LNG w Świnoujściu.

W związku z ustaleniami przedstawionymi w protokole kontroli, podpisanym w dniu 22 czerwca 2012 r., Najwyższa Izba Kontroli - Departament Gospodarki, Skarbu Państwa i Prywatyzacji, stosownie do art. 60 *ustawy o NIK⁴*, przekazuje Pani Prezes niniejsze *Wystąpienie*.

1. W ocenie Najwyższej Izby Kontroli działania Spółki w zakresie zawierania umów na import gazu ziemnego miały ograniczone efekty gospodarcze w stosunku do zakładanych celów ze względu na wieloletnie zaniechania w zakresie rozwoju sieci przesyłowych, które zwiększyłyby liczbę połączeń z międzynarodowymi sieciami gazowymi.

Biorąc pod uwagę okoliczności rokowań z Gazpromem, i mimo uwzględnienia trudnej pozycji pertraktacyjnej PGNiG SA z powodu braku alternatywnych możliwości pozyskania gazu ziemnego z importu, NIK

¹ Zawiera zmiany wprowadzone do wystąpienia pokontrolnego, zatwierdzone postanowieniem Prezesa NIK, uchwałą Komisji Odwoławczej w Departamencie Gospodarki, Skarbu Państwa i Prywatyzacji Najwyższej izby Kontroli z dnia 6 listopada 2012 r.

² Departament Gospodarki, Skarbu Państwa i Prywatyzacji.

³ Dalej: PGNiG SA lub Spółka.

⁴ W związku z art. 2 *ustawy z dnia 22 stycznia 2010 r. o zmianie ustawy o Najwyższej Izbie Kontroli* (Dz.U. Nr 227, poz. 1482 – dalej *ustawa o zmianie ustawy o NIK*), w niniejszym postępowaniu kontrolnym zastosowanie znajdują przepisy ustawowe w brzmieniu obowiązującym do dnia 2 czerwca 2012 r., tj. do dnia wejścia w życie ww. ustawy.

ocenia, że Spółka nie wykorzystwała w pełni swoich możliwości negocjacyjnych. W uzgodnieniach przyjęto rozwiązania korzystne dla Gazpromu (np. odstąpienie od roszczeń EuRoPol Gaz SA wobec Gazpromu z tytułu niezapłaconych opłat za przesył gazu), nie podejmując próby uzyskania w zamian istotnych korzyści dla PGNiG SA.

W kontrolowanym okresie utrzymywał się w Spółce wysoki poziom uzależnienia importu gazu ziemnego od jednego dostawcy. Istotnym elementem dywersyfikacji dostaw gazu, a tym samym poprawy bezpieczeństwa dostaw do odbiorców, były działania Spółki związane z zabezpieczeniem zakupu gazu LNG od 2014 r. Do tych działań NIK nie zgłasza uwag.

2. Działania Spółki w 2006 r. związane z przedłużeniem umowy z RosUkrEnerg AG (dalej: RUE) oraz zawarciem aneksu nr 26 do umowy nr 2102-14/RZ-1/25/96 (dalej: kontrakt jamalski) były zgodne z przyjętymi w Spółce instrukcjami negocjacyjnymi, przy czym warunki ostatecznie uzgodnione istotnie odbiegały od zakładanych w pierwotnej instrukcji. NIK zauważa, że wskutek wcześniejszych zaniechań w zakresie dywersyfikacji źródeł importu gazu ziemnego PGNiG SA było zmuszone przyjąć warunki przedstawione przez Gazprom, czego wynikiem było zwiększenie ceny importowanego gazu o ok. 10%.

Spółka formalnie wypełniła obowiązek przedłożenia Ministrowi Skarbu Państwa wniosku o wyrażenie zgody na zawarcie ww. umowy, wynikający z § 17 statutu Spółki.

2.1. W związku z tym, że umowa sprzedaży gazu w punkcie zdawczo-odbiorczym Drozdowicze pomiędzy PGNiG SA a RUE z dnia 10 sierpnia 2005 r., obowiązywała do 31 grudnia 2006 r., PGNiG SA zwróciło się w kwietniu 2006 r. do RUE z propozycją przeprowadzenia rozmów na temat współpracy w zakresie dalszych dostaw gazu. RUE zadeklarowało się jako potencjalny dostawca w dniu 19 września 2006 r. Jednak jednocześnie OOO „Gazprom Eksport” (dalej: Gazprom Eksport), będący właścicielem 50% akcji RUE, uzależnił zawarcie przez RUE umowy z PGNiG SA od podpisania aneksu nr 26 do kontraktu jamalskiego, który zmieniłby cenę gazu ziemnego kupowanego przez PGNiG SA na podstawie tego kontraktu. O zmianę ceny w kontrakcie jamalskim Gazprom Eksport wnioskował wcześniej w piśmie z dnia 31 października 2005 r. uzasadniając to tym, że cena rosyjskiego gazu dostarczanego w ramach kontraktu jamalskiego nie odzwierciedlała już poziomu cen na europejskim rynku energii. Według Gazpromu Eksport, sytuacja na rynku energii uległa radykalnej zmianie, o czym świadczyły: znaczący wzrost cen ropy i produktów ropopochodnych w okresie ostatnich dwóch lat oraz dalszy istotny wzrost cen paliw płynnych w 2005 r. W porównaniu z początkiem 2005 r. cena ropy Brent w dniu 1 października 2005 r. wzrosła o 62%, ceny lekkiego oleju opałowego wzrosły o 70%, ciężkiego oleju opałowego zasiarczonego i z małą zawartością siarki – odpowiednio o 92 i 100%. Cena rosyjskiego gazu dostarczanego do Polski we wskazanym okresie wzrosła natomiast o 34,7%. W przypadku braku zgody PGNiG SA na zwiększenie ceny gazu w ramach kontraktu jamalskiego Gazprom Eksport zamierzał zwrócić się o ustalenie nowej formuły cenowej w drodze arbitrażu.

Zawarcie w listopadzie 2006 r. przez PGNiG SA umowy z RUE i aneksu nr 26 do kontraktu jamalskiego było poprzedzone m.in. następującymi analizami: notatką o rozmowach w sprawie alternatywnych kierunków dostaw, analizą stanu kontraktowania gazu z importu, analizą stanu negocjacji kontraktu spotowego z RUE, notatką w sprawie dostaw gazu dla PGNiG SA od Gazpromu Eksport i RUE, analizą konsekwencji finansowych akceptacji zmiany ceny w kontrakcie jamalskim, rekomendacjami co do sposobu i dalszego kierunku rozmów w sprawie wystąpienia Gazpromu Eksport o renegotiację ceny w kontrakcie jamalskim. Zawarcie ww. umów było jedynym możliwym rozwiązaniem w sytuacji, gdy wszelkie alternatywne warianty zakupu gazu wymagały zgody Gazpromu na wykorzystanie do jego przesyłu infrastruktury, nad którą kontrolę sprawował Gazprom, a firma ta nie wyrażała na to zgody.

W obliczu zagrożenia energetycznego kraju Zarząd PGNiG SA uznał za niezbędne i celowe podpisanie aneksu nr 26, aby możliwe było podpisanie umowy na zakup 2,5 mld m³ gazu rocznie od RUE. Okoliczności te zostały przedstawione we wniosku z dnia 13 listopada 2006 r. do Zarządu PGNiG SA, dotyczącym negocjacji kontraktu z RUE. Podstawową przyczyną zawarcia w dniu 17 listopada 2006 r. umowy z RUE był istniejący niedobór gazu do pokrycia zapotrzebowania na to paliwo na rok 2007 i lata kolejne oraz trudności ze znalezieniem innego dostawcy gazu, np. poprzez kontrakty spot.

Aneks nr 26 do kontraktu jamalskiego, parafowany przez zespół negocjacyjny, stanowiący załącznik do Uchwały nr 846/2006 stwierdza, że w związku z żądaniem renegotjacji ceny przez Gazprom Eksport w trybie art. 7 pkt 7.5. kontraktu jamalskiego, strony tego kontraktu uzgodniły nową cenę rozliczeniową i zmieniły formułę cenową. Zmiany dotyczyły dostaw gazu od 1 listopada 2005 r. (daty złożenia wniosku przez Gazprom Eksport o renegotjację ceny, co było zgodne z postanowieniami kontraktu jamalskiego), a następna renegotjacja ceny kontraktowej może odbyć się nie wcześniej niż 1 listopada 2009 r. Z tytułu wyrównania różnicy wynikającej ze zmiany ceny gazu za okres przed zawarciem ww. aneksu (od 1 listopada 2005 r. do 20 października 2006 r.) PGNiG SA zapłaciło dostawcy 175 912 162 USD. Z kwoty tej 96 mln USD zapłacono jednorazowo, a pozostałą część (79 912 162 USD) – do końca 2007 r. Z tytułu wydłużenia spłaty należnych kwot PGNiG SA nie ponosiło żadnych dodatkowych kosztów.

Negocjacje umowy z RUE oraz aneksu nr 26 odbywały się na podstawie instrukcji negocjacyjnych, przyjętych przez Zarząd PGNiG SA. NIK nie zgłasza uwag do przebiegu negocjacji pod względem zgodności z ustalonymi instrukcjami.

W rezultacie zmiany ceny gazu, wprowadzonej aneksem nr 26 do kontraktu jamalskiego, koszty jego pozyskania przez PGNiG SA z tego kontraktu wzrosły o ok. 10% rocznie. [...] ⁵

⁵ Wyłączono informacje stanowiące tajemnice przedsiębiorstwa. Tajemnica ustawowo chroniona na podstawie art. 5 ust.2 ustawy z dnia 6 września 2001 r. o dostępie do informacji publicznej – Dz.U. Nr 112, poz. 1198 ze zm. w zw. z art. 11 ust.4 ustawy z dnia 16 kwietnia 1993 r. o zwalczaniu nieuczciwej konkurencji – Dz.U. z 2003 r. Nr 153, poz. 1503 ze zm. Wyłączenie dokonane przez NIK w interesie PGNiG SA.

2.2. Spółka dopełniła obowiązku uzyskania zgody Ministra SP na zawarcie w listopadzie 2006 r. umowy z RUE. NIK nie znalazła jednak okoliczności uzasadniających wskazanie przez Zarząd Spółki Ministrowi SP zaledwie jednodniowego terminu na podjęcie decyzji.

Na podstawie statutu PGNiG SA, Skarb Państwa reprezentowany przez Ministra SP wyraża, w formie pisemnej, zgodę m.in. na zmianę istotnych postanowień obowiązujących umów handlowych dotyczących importu gazu ziemnego do Polski oraz na zawarcie nowych takich umów handlowych (§17 ust. 2).

Wniosek PGNiG SA do Ministra SP w sprawie wyrażenia zgody na zawarcie umowy sprzedaży gazu ziemnego pomiędzy PGNiG SA i RUE został złożony w dniu 14 listopada 2006 r. Minister SP wyraził zgodę w dniu 15 listopada 2006, stwierdzając w piśmie do Prezesa Zarządu PGNiG SA, że ze względu na ograniczony czas do wyrażenia opinii, MSP nie miało możliwości analizy przekazanego projektu umowy, lecz mając na względzie bezpieczeństwo energetyczne kraju wyraża zgodę na zawarcie tej umowy. W umowie, będącej przedmiotem zgody Ministra SP, postanowiono, że jest ona wiążąca dla obu stron, po powiadomieniu sprzedającego przez kupującego o uzyskaniu przez kupującego pisemnej zgody na zawarcie tej umowy, wyrażonej przez Ministra SP w terminie do 1 grudnia 2006 r. Nie było więc uzasadnienia, by wnioskować do Ministra SP o natychmiastowe wyrażenie wymaganej zgody. Zarząd PGNiG SA wyjaśnił⁶, że nie zna okoliczności zwrócenia się do Ministra SP o wyrażenie przedmiotowej zgody w terminie do dnia 15 listopada 2006 r., a analiza posiadanych dokumentów nie pozwala Zarządowi Spółki na wyjaśnienie tej kwestii.

3. W ocenie NIK Spółka nie w pełni wykorzystwała swoją pozycję negocjacyjną podczas dokonywanych w latach 2009-2010 ustaleń z Gazpromem Eksport, dotyczących zwiększenia dostaw gazu do Polski w ramach kontraktu jamalskiego.

Negocjacje aneksu nr 35 do kontraktu jamalskiego, który dotyczył zwiększenia ilości dostaw gazu w ramach tego kontraktu, toczyły się – podobnie jak w poprzednich latach – w warunkach braku możliwości zapewnienia brakujących ilości gazu z innych kierunków. Ponadto uzgodnienia między spółkami były uzależnione od wyników negocjacji na szczeblu rządowym. Spółka nie wykorzystwała jednak – w ocenie NIK – w wystarczającym stopniu okoliczności negocjacji, w tym kwestii istotnych dla Gazpromu Eksport, jako argumentów pozwalających uzyskać w zamian korzystniejsze pod względem ekonomicznym warunki umowy.

Potrzeba zwiększenia dostaw gazu na podstawie kontraktu jamalskiego wynikała z faktu, że w styczniu 2009 r. RUE zaprzestało dostaw gazu w ramach umowy z dnia 17 listopada 2006 r. (obowiązującej do końca 2009 r.), a jednocześnie Gazprom Eksport poinformował w lutym 2009 r. Prezesa Zarządu PGNiG SA, że dostawy dodatkowych ilości gazu powinny być uwarunkowane zawarciem nowego uzupełnienia do międzyrządowego porozumienia z 25 sierpnia 1993 r., ponieważ zobowiązania odnośnie dostaw gazu na podstawie kontraktu pomiędzy Gazpromem Eksport i PGNiG SA zostały uzgodnione na szczeblu międzyrządowym i ustalone w *Protokole z 12 lutego 2003 r. stanowiącym uzupełnienie do porozumienia*

⁶ Pismo znak DP/PK/23/2012 z dnia 22 marca 2012 r.

*pomiędzy rządami RP i FR w sprawie budowy systemu gazociągów dla tranzytu rosyjskiego gazu przez terytorium RP oraz dostaw rosyjskiego gazu do RP z 25 sierpnia 1993 r. W piśmie z dnia 12 lutego 2009 r. PGNiG SA poinformowało Gazprom Eksport, że Ministerstwo Gospodarki rozpoczęło procedurę uruchomienia negocjacji *Protokołu Dodatkowego do porozumienia międzyrządowego z dnia 25 sierpnia 1993 r.**

3.1. Zawarcie przez PGNiG SA w dniu 29 października 2009 r. *Wspólnego Oświadczenia OAO „Gazprom” i PGNiG SA dotyczącego współpracy w sferze gazowej*, które w imieniu PGNiG SA podpisali Prezes Zarządu Michał Szubski oraz członek Zarządu Radosław Dudziński, istotnie osłabiło pozycję negocjacyjną strony polskiej w dalszych negocjacjach zarówno na poziomie spółek, jak i na poziomie rządowym. Osiągnięcie porozumienia w kwestiach, które były przedmiotem ww. *Oświadczenia*, było warunkiem sfinalizowania negocjacji polsko-rosyjskich na szczeblu rządowym w sprawie zwiększenia ilości gazu w ramach kontraktu jamalskiego. NIK zauważa jednak, że *Oświadczenie* regulowało sporne kwestie jedynie zgodnie z postulatami Gazpromu Eksport. PGNiG SA nie sformułowało wówczas swoich warunków, a postulowanie w grudniu 2009 r. obniżenia cen gazu w zamian za brak roszczeń EuRoPol GAZ SA wobec OOO Gazprom Eksport z tytułu płatności za przesył gazu przez terytorium Polski nie miało szans powodzenia w sytuacji, gdy kwestia tych roszczeń była już rozstrzygnięta w ww. *Oświadczeniu*.

W ww. *Oświadczeniu* strony stwierdziły m.in., że *kierując się wynikami prac grup międzyrządowych w sprawie wniesienia zmian do Porozumienia między Rządem FR a Rządem RP z dnia 25 sierpnia 1993 r. i Protokołu Dodatkowego z dnia 12 lutego 2003 r. potwierdzają przyjęty jednolity pakiet uzgodnień*. Uzgodnienia te dotyczyły m.in. zwiększenia dostaw gazu w ramach kontraktu jamalskiego i przedłużenia terminu obowiązywania kontraktu do 2037 r., określały założenia, według których miały być kształtowane taryfy EuRoPol Gaz SA za przesył gazu (taryfa powinna „ograniczać możliwość gromadzenia nadmiernych niecelowych wolnych środków pieniężnych”, w tym celu przyjęto ustalenie, że zysk EuRoPol Gaz SA powinien oscylować na poziomie 21 mln zł). Ustalono także, że EuRoPol Gaz SA i Gazprom Eksport w rozsądnym terminie uregulują kwestie sporne odnośnie opłaty za przesył gazu przez terytorium Polski w okresie 2006-2009 na zasadzie odstąpienia od obopólnych roszczeń, a także postanowiono o zapewnieniu struktury akcjonariatu EuRoPol Gaz SA na poziomie po 50% akcji dla obu stron i jednogłośne podejmowanie uchwał przez zarząd tej spółki we wszystkich sprawach. W dniu 30 października 2009 r. PGNiG SA przekazało ww. *Oświadczenie* Dyrektorowi Departamentu Ropy i Gazu Ministerstwa Gospodarki. W piśmie przewodnim, podpisanym przez Wiceprezesa Zarządu PGNiG SA Radosława Dudzińskiego, stwierdzono: „w nawiązaniu do wytycznych jakie zapadły w trakcie polsko-rosyjskich międzyrządowych negocjacji, a które to wytyczne zobowiązywały spółki PGNiG SA i Gazprom do wypracowania wspólnego stanowiska w problematycznych sprawach niniejszym przekazuję kopię dokumentu *Wspólne Oświadczenie*”. Zarząd PGNiG SA wyjaśnił⁷, że rozmowy PGNiG SA i OAO Gazprom oraz Gazprom i EuRoPol Gaz SA toczyły się równolegle z rozmowami rządowymi, a w trakcie rozmów międzyrządowych polecono spółkom PGNiG SA i Gazprom Eksport pilne uregulowanie wszystkich problematycznych spraw oraz

⁷ Pismo znak DP/PK/38/2012 z dnia 26 kwietnia 2012 r.

zobowiązano te spółki do wspólnego uzgodnienia stanowiska dającego możliwość przystąpienia przez stronę rządową do kolejnej tury negocjacji. Według ww. wyjaśnień, Gazprom uzależniał rozpoczęcie rozmów z PGNiG SA w sprawie zwiększenia dostaw gazu do Polski od połączenia tej kwestii ze sprawami, na których zależało stronie rosyjskiej, a w których PGNiG SA nie było stroną (np. poziom taryf EuRoPol Gaz SA i spór taryfowy w latach 2006-2009). PGNiG SA znalazło się w sytuacji, w której spór między Gazpromem a EuRoPol Gaz SA blokował możliwość osiągnięcia porozumienia w kwestiach żywotnych dla PGNiG SA, ale również w kwestii kluczowej dla gospodarki państwa z uwagi na konsekwencje wstrzymania dostaw paliwa gazowego do odbiorców w Polsce.

Dokumentacja z przywołanych przez Zarząd PGNiG SA rozmów nie zawierała dyspozycji, by EuRoPol Gaz SA i Gazprom Eksport uregulowały kwestie sporne odnośnie opłaty za przesył gazu przez terytorium Polski w okresie 2006-2009 na zasadzie odstąpienia od obopólnych roszczeń. Ustalenia na poziomie rządowym wyrażały potrzebę uregulowania tej kwestii, bez wskazywania konkretnego sposobu jej rozwiązania. Ponadto, w kwestii zysku EuRoPol Gaz SA, zdaniem PGNiG SA, ustalono wcześniej w rozmowach polsko-rosyjskich poziom 50-100 mln zł, czyli znacznie większy niż we *Wspólnym Oświadczeniu OAO „Gazprom” i PGNiG SA*. Były Prezes PGNiG SA Michał Szubski wyjaśnił, że podpisując wraz z Wiceprezesem Radosławem Dudzińskim w dniu 29 października 2009 r. *Wspólne Oświadczenie OAO „Gazprom” i PGNiG SA dotyczące współpracy w sferze gazowej* działali na podstawie ogólnych postanowień Kodeksu spółek handlowych stanowiących, że każdy członek zarządu ma prawo i obowiązek prowadzić sprawy Spółki. Przedstawiciele obu stron rządowych stwierdzili w toku dyskusji, że postęp rozmów międzyrządowych jest warunkowany zakończeniem uzgodnień pomiędzy firmami.

NIK zwraca uwagę na nieprzejrzysty sposób wypracowania przez Spółkę swojego stanowiska co do treści ww. *Oświadczenia*. Zarząd PGNiG SA wypowiedział się w kwestii *Oświadczenia* już po jego podpisaniu, podejmując w dniu 3 listopada 2009 r. *Uchwałę w sprawie potwierdzenia pakietu uzgodnień zawartych we Wspólnym Oświadczeniu OAO „Gazprom” i PGNiG SA dotyczącego współpracy w sferze gazowej*⁸. Zarząd PGNiG SA nie wskazał w trakcie kontroli NIK, na podstawie jakich analiz, opinii, ekspertyz, kalkulacji itp. zaakceptował pakiet uzgodnień zawarty w ww. *Wspólnym Oświadczeniu*, w tym istotnie wpływających na zmniejszenie przychodów EuRoPol Gaz SA. Nie przedstawiono też do kontroli żadnych dokumentów dotyczących ww. kwestii.

W kwestii, czy przed podjęciem decyzji przez organy właścicielskie EuRoPol Gaz SA w sprawie uregulowania z Gazpromem Eksport kwestii spornych odnośnie opłat za przesył gazu przez terytorium Polski w okresie 2006-2009 na zasadzie odstąpienia od obopólnych roszczeń przedstawiciele PGNiG SA w zarządzie i radzie nadzorczej EuRoPol Gaz SA konsultowali ją z zarządem PGNiG SA lub otrzymali jakieś dyspozycje lub wytyczne w tej kwestii, Zarząd PGNiG SA wyjaśnił⁹, że członkowie zarządów oraz rad nadzorczych spółek

⁸ Uchwała nr 596/2009 Zarządu PGNiG SA.

⁹ Pismo znak DP/PK/43/2012 z dnia 16 maja 2012 r.

kapitałowych (w tym również EuRoPol Gaz SA) zgodnie z ogólnymi zasadami Kodeksu spółek handlowych, wykonują swoje funkcje osobiście. Prawidłowa realizacja nadzoru właścicielskiego nie może odbywać się poprzez próbę ingerencji w pracę rady nadzorczej. Kontrola NIK wykazała jednak daleko idącą ingerencję PGNiG SA w sposób rozstrzygnięcia przez EuRoPol Gaz SA sporu z Gazpromem Eksport w sprawie nieuregulowanych opłat za przesył w latach 2006-2009. Prezes Zarządu EuRoPol Gaz SA Michał Kwiatkowski oraz członek zarządu Jerzy Tabaka w piśmie z dnia 16 grudnia 2009 r. do Ministra Gospodarki stwierdzili, że zarząd EuRoPol Gaz SA otrzymał od swoich głównych akcjonariuszy (Gazpromu oraz PGNiG SA) polecenie ustalenia dla EuRoPol Gaz SA znacząco niższej taryfy na przesył gazu na 2010 r. niż wynikało to z ówczesnie obowiązujących przepisów prawa i przekazania jej do zatwierdzenia Prezesowi URE, a także do rozliczenia należności EuRoPol Gaz SA od Gazpromu za lata 2006-2009 na zasadzie braku roszczeń. Członkowie zarządu EuRoPol Gaz SA w ww. piśmie stwierdzili, że dopiero stworzenie podstaw formalno-prawnych może dać zarządowi EuRoPol Gaz SA prawo do wystąpienia z wnioskiem o obniżenie taryfy. W kwestii rozliczenia należności za lata 2006-2009 wskazano w piśmie, że żądane odstąpienie od roszczeń byłoby zwolnieniem z długu Gazpromu Eksport pod tytułem darmym, co byłoby rażąco niekorzystne z punktu widzenia interesu spółki. Ponadto stwierdzono, że przedstawiona do podpisu treść porozumienia jest niezgodna ze stanem faktycznym, bowiem spółka nie może uznać, że Gazprom Eksport wykonał wobec EuRoPol Gaz SA wszystkie zobowiązania finansowe. Zaległości Gazpromu Eksport za lata 2006-2009 były szacowane na ok. 358 mln USD. Na posiedzeniu rady nadzorczej EuRoPol Gaz SA zarząd tej spółki przedstawił projekt porozumienia w sprawie uregulowania spornych spraw z tytułu opłaty za świadczone usługi przesyłu gazu ziemnego przez terytorium Polski. Przewodniczący Rady Nadzorczej A. Miedwiediew wyraził brak akceptacji dla tego projektu, argumentując, że był sprzeczny z uzgodnieniami osiągniętymi we *Wspólnym Oświadczeniu OAO „Gazprom” i PGNiG SA dotyczącym współpracy w sferze gazowej* z 29 października 2009 r. Według niego konflikt powinien zostać uregulowany bez jakichkolwiek spłat ze strony Gazpromu Eksport. W dniu 20 stycznia 2010 r. rada nadzorcza EuRoPol Gaz SA zawiesiła na 3 miesiące Prezesa Zarządu Michała Kwiatkowskiego, Wiceprezesa Zarządu Jurija Kałużskiego oraz Członka Zarządu Jerzego Tabakę. Zarząd PGNiG SA nie udzielił kontrolerom NIK wyjaśnień, jakie były przyczyny ww. zmian. Uregulowanie przez EuRoPol Gaz SA kwestii spornych z Gazpromem Eksport odnośnie opłat za przesył gazu przez terytorium Polski w okresie 2006-2009 na zasadzie odstąpienia od obopólnych roszczeń nastąpiło na podstawie uchwały zarządu EuRoPol Gaz SA z dnia 10 lutego 2010 r. w sprawie trójstronnej umowy z dnia 27 stycznia 2010 r. oraz uchwały rady nadzorczej z dnia 16 marca 2010 r. w sprawie opinii dla walnego zgromadzenia dotyczącej rozliczeń zgodnie z projektem ugody, a także uchwały zarządu z dnia 3 listopada 2010 r. w sprawie odstąpienia od powództwa oraz uchwały rady nadzorczej z dnia 18 listopada 2010 r. w sprawie cofnięcia pozwu wniesionego przez EuRoPol Gaz SA przeciw Gazpromowi Eksport.

Według zarządu EuRoPol Gaz SA¹⁰ objęte ugodą roszczenia wobec Gazpromu Eksport z tytułu usługi przesyłu gazu w latach 2006-2009 według stanu na dzień 6 kwietnia 2010 r. wynosiły 286 327 041 USD.

W kwestii przyczyn wyrażenia zgody przez zarząd PGNiG SA na postanowienia ograniczające coroczny zysk netto EuRoPol Gaz SA do poziomu 21 mln zł, Zarząd PGNiG SA wyjaśnił¹¹, że strona rosyjska w ramach prowadzonych negocjacji domagała się ustanowienia zerowej rentowności EuRoPol Gaz SA. W wyjaśnieniach wskazano argumenty ekonomiczne, brane pod uwagę przy określeniu wysokości oczekiwanego poziomu rentowności EuRoPol Gaz SA, w tym m.in. dysproporcję pomiędzy strukturą właścicielską a strukturą generowania przychodów spółki (przychody EuRoPol Gaz SA w ok. 93,5% generowane są przez usługi zlecane na podstawie umowy zawartej pomiędzy tą spółką a Gazpromem Eksport), brak możliwości uzyskania przez PGNiG SA dywidendy z tytułu podziału zysku (będzie to możliwe dopiero po pełnej spłacie kredytów i pożyczek zaciągniętych przez EuRoPol Gaz SA) oraz fakt, że utrzymywanie wyższych stawek opłat tranzytowych w celu maksymalizacji zysku EuRoPol Gaz SA podnosiłoby koszt zakupu tej usługi zarówno dla PGNiG SA, jak i Gazpromu Eksport.

W ocenie NIK, Spółka akceptując już w październiku 2009 r. rozwiązanie kluczowych dla Gazpromu Eksport kwestii w sposób zgodny z propozycjami strony rosyjskiej, pozbawiła się w dalszych negocjacjach dotyczących kontraktu jamalskiego argumentów, pozwalających na zwiększenie efektów negocjacji. Dopiero w grudniu 2009 r. w odniesieniu do propozycji strony rosyjskiej o reprezentacji krzyżowej EuRoPol GAZ SA oraz braku roszczeń EuRoPol GAZ SA wobec Gazprom Eksport, Prezes Zarządu PGNiG SA zaproponował polskiemu rządowemu zespołowi negocjacyjnemu, aby strona polska akceptowała powyższe zapisy pod warunkiem redukcji o 10% ceny gazu kupowanego od OAO Gazprom, tj. powrotu do formuły cenowej z 2006 r. Uczynił to ponad miesiąc po podpisaniu ww. *Oświadczenia*, które zapewniało Gazpromowi Eksport brak roszczeń ze strony EuRoPol GAZ SA bez żadnych ustępstw wobec PGNiG SA.

3.2. W efekcie uzgodnień na szczeblu spółek PGNiG SA oraz Gazprom, w tym ww. *Wspólnego Oświadczenia* z dnia 29 października 2009 r. oraz umowy zawartej w dniu 27 stycznia 2010 r. pomiędzy PGNiG SA, EuRoPol Gaz SA i Gazprom Eksport (tzw. Umowa trójstronna), w dniu 29 października 2010 r. Rząd RP i Rząd Federacji Rosyjskiej podpisały *Protokół o wniesieniu zmian do Porozumienia między Rządem RP a Rządem FR o budowie systemu gazociągów dla tranzytu rosyjskiego gazu przez terytorium RP i dostawach rosyjskiego gazu do RP z 25 sierpnia 1993 r.* (dalej: *Protokół do Umowy*) oraz *Protokół o wniesieniu zmian do Protokołu Dodatkowego do Porozumienia między Rządem RP a Rządem FR o budowie systemu gazociągów dla tranzytu rosyjskiego gazu przez terytorium RP i dostawach rosyjskiego gazu do RP z 25 sierpnia 1993 r., podpisanego 12 lutego 2003 r.* (dalej: *Protokół do Protokołu Dodatkowego*). W tym samym dniu PGNiG SA i Gazprom Eksport podpisały aneks nr 35 do kontraktu jamalskiego oraz *Porozumienie o wejściu w życie*

¹⁰ Zarząd EuRoPol Gaz SA, w związku z brakiem jednomyślności członków zarządu spółki, przedstawił kontrolerom NIK odrębne wyjaśnienia, jednak w tej kwestii przedstawione dane były zgodne.

¹¹ Pismo znak DP/PK/13/2012 z dnia 8 lutego 2012 r.

*i zaprzestaniu obowiązywania Aneksu nr 35 do kontraktu jamalskiego. Porozumienie określiło warunki, które musiały być spełnione przez strony kontraktu, aby aneks nr 35 wszedł w życie, w tym m.in.: [...]*¹²

Termin spełnienia warunków *Porozumienie* wyznaczyło do 31 grudnia 2010 r. Wypełnienie warunków zostało potwierdzone w dniu 31 stycznia 2011 r. przez Gazprom Eksport, po podpisaniu w dniu 12 stycznia 2011 r. przez Gazprom Eksport, PGNiG SA i EuRoPol Gaz SA aneksu nr 1 do umowy z dnia 27 stycznia 2010 r.

W opinii NIK *Porozumienie* z dnia 29 października 2010 r. zawiera postanowienia mogące zagrozić realizacji dostaw gazu na poziomie ustalonym w aneksie nr 35, co spowodowałoby ponownie problemy z pełnym zaspokojeniem potrzeb odbiorców gazu. *Porozumienie* określa bowiem działania niezależące wyłącznie od PGNiG SA, a których brak uprawnia Gazprom Eksport do zaprzestania realizacji postanowień aneksu nr 35 do kontraktu jamalskiego. [...] ¹³. PGNiG SA przyjęło te postanowienia, choć spełnienie pierwszych dwóch nie zależało w pełni od Spółki. Zarząd PGNiG SA wyjaśnił¹⁴, że intencją było zapewnienie pokrycia zapotrzebowania na gaz ziemny w Polsce, które można było osiągnąć poprzez zwiększenie wolumenu gazu dostarczanego w ramach kontraktu jamalskiego. W związku z tym celowe było zawarcie odpowiedniego aneksu do tego kontraktu, a zawarcie aneksu związane było z podpisaniem ww. *Porozumienia*. Strona rosyjska kwestię zwiększenia dostaw gazu do Polski traktowała pakietowo wraz z innymi kwestiami, których dotyczyły ww. warunki *Porozumienia*. Przed zawarciem *Porozumienia* Zarząd Spółki wystąpił o opinię prawną i na jej podstawie postanowił podpisać *Porozumienie*. Zarząd PGNiG SA wyjaśnił¹⁵, że uznał ryzyko zaprzestania obowiązywania aneksu 35 za znikome.

NIK zauważa, że przyjmując ww. warunki *Porozumienia*, Spółka nie oszacowała kosztów ich spełnienia. Według wyjaśnień Zarządu Spółki oszacowanie kosztów wykonania warunku zmiany struktury właścicielskiej EuRoPol Gaz SA było niezwykle trudne. Zarząd EuRoPol Gaz SA oszacował koszty wykupienia własnych akcji od mniejszościowego akcjonariusza na 60-106 mln zł.

4. W efekcie postanowień aneksu nr 35 do kontraktu jamalskiego oraz towarzyszących mu porozumień, PGNiG SA uzyskał zwiększenie dostaw gazu, a także upust cenowy dla części kupowanego gazu w zamian za rezygnację z roszczeń wobec RUE z tytułu niezrealizowania dostaw gazu w 2009 r. Gazprom Eksport uzyskał natomiast zwolnienie z nieuregulowanych opłat na rzecz EuRoPol Gaz SA za przesył gazu w latach 2006-2009, a także zmniejszenie stawek w taryfie przesyłowej EuRoPol Gaz SA.

¹² Wyłączono informacje stanowiące tajemnice przedsiębiorstwa. Tajemnica ustawowo chroniona na podstawie art. 5 ust.2 ustawy z dnia 6 września 2001 r. o dostępie do informacji publicznej – Dz.U. Nr 112, poz. 1198 ze zm. w zw. z art. 11 ust.4 ustawy z dnia 16 kwietnia 1993 r. o zwalczaniu nieuczciwej konkurencji – Dz.U. z 2003 r. Nr 153, poz. 1503 ze zm. Wyłączenie dokonane przez NIK w interesie PGNiG SA.

¹³ Wyłączono informacje stanowiące tajemnice przedsiębiorstwa. Tajemnica ustawowo chroniona na podstawie art. 5 ust.2 ustawy z dnia 6 września 2001 r. o dostępie do informacji publicznej – Dz.U. Nr 112, poz. 1198 ze zm. w zw. z art. 11 ust.4 ustawy z dnia 16 kwietnia 1993 r. o zwalczaniu nieuczciwej konkurencji – Dz.U. z 2003 r. Nr 153, poz. 1503 ze zm. Wyłączenie dokonane przez NIK w interesie PGNiG SA.

¹⁴ Pismo znak DP/PK/23/2012 z dnia 22 marca 2012 r.

¹⁵ Pismo znak DP/PK/008/2012 z 19 stycznia 2012 r.

[...]16. OAO Gazprom udzielił PGNiG SA tego upustu w zamian za rezygnację PGNiG SA z dochodzenia roszczeń wobec RUE powstałych w związku z niewywiązaniem się przez RUE w 2009 r. ze zobowiązań wynikających z umowy z RUE. [...]17 Za niezrealizowane dostawy gazu ziemnego przez RUE w ramach ww. Umowy PGNiG SA obliczyło całkowitą wysokość kary za 2009 r. na kwotę 53 539 102,80 USD (172 495 359,90 zł). Zarząd PGNiG SA wyjaśnił18, że nie jest możliwe porównanie kosztów, jakie faktycznie poniosło PGNiG SA przy zakupie gazu w ramach tzw. letniego kontraktu z 1 czerwca 2009 r., zawartego w związku z zaprzestaniem dostaw przez RUE, a kosztami, jakie poniosłoby PGNiG SA, gdyby takie ilości, jak w kontrakcie letnim, były zakupione w ramach umowy z RUE z dnia 17 listopada 2006 r. Jest to związane – według wyjaśnień – z faktem, że formuła cenowa w umowie z RUE była powiązana z notowaniami miesięcznymi cen gasoil 0,2 Barges FOB Rotterdam w USD, których publikacja została zaprzestana z dniem 1 stycznia 2009 r. Według wyjaśnień Zarządu PGNiG SA, wobec powyższego przy ustalaniu upustu, określonego w aneksie nr 35 do kontraktu jamalskiego nie było możliwe uwzględnienie kosztów, jakie PGNiG SA poniosło wskutek zakupu w 2009 r. gazu w ramach tzw. kontraktu letniego z 1 czerwca 2009 r. po cenie wyższej niż ustalono w umowie PGNiG SA z RUE z 17 listopada 2006 r.

Umowa z dnia 27 stycznia 2010 r. między Gazpromem Eksport, PGNiG SA i EuRoPol Gaz SA (tzw. Umowa Trójstronna) przewidywała przedłużenie kontraktu na przesył gazu przez terytorium Rzeczypospolitej Polskiej gazociągiem jamalskim do krajów Europy Zachodniej do 2045 r., co zapewniłoby Polsce do tego czasu status kraju tranzytowego. Zarząd PGNiG SA wyjaśnił, że w toku negocjacji Gazprom i EuRoPol Gaz SA ustaliły, że w zamian za polubowne rozwiązanie sporu Gazprom zobowiązał się przedłużyć kontrakt przesyłowy z EuRoPol Gaz SA do 2045 r. Jednocześnie dla EuRoPol Gaz SA – przy gwarancji eksploataowania gazociągu do 2045 r. i to przy pełnym wykorzystaniu jego mocy (w porozumieniu zostało zawarte zobowiązanie Gazpromu do wypełnienia gazociągu) – stanowiło zapewnienie stałych przychodów. Natomiast w dniu 22 października 2010 r. EuRoPol Gaz SA i PGNiG SA postanowiły dotychczasowy termin łączącej ich Umowy nr EI/DH/04/7718-DF/HUM/15/2004 z dnia 1 lipca 2004 r. przedłużyć jedynie do 31 grudnia 2022 r., co wiązało się z terminem obowiązywania kontraktu jamalskiego.

Zgodnie z zawartymi porozumieniami, Uchwałą Nadzwyczajnego Walnego Zgromadzenia Akcjonariuszy EuRoPol Gaz SA z dnia 6 grudnia 2010 r. dokonano zmian w jej statucie. Zmiany obowiązują od 2 lutego 2011 r., w tym m.in. wprowadzono zasadę jednomyślności w podejmowaniu decyzji (§ 32 ust. 2 statutu). Według

¹⁶ Wyłączono informacje stanowiące tajemnice przedsiębiorstwa. Tajemnica ustawowo chroniona na podstawie art. 5 ust.2 ustawy z dnia 6 września 2001 r. o dostępie do informacji publicznej – Dz.U. Nr 112, poz. 1198 ze zm. w zw. z art. 11 ust.4 ustawy z dnia 16 kwietnia 1993 r. o zwalczaniu nieuczciwej konkurencji – Dz.U. z 2003 r. Nr 153, poz. 1503 ze zm. Wyłączenie dokonane przez NIK w interesie PGNiG SA.

¹⁷ Wyłączono informacje stanowiące tajemnice przedsiębiorstwa. Tajemnica ustawowo chroniona na podstawie art. 5 ust.2 ustawy z dnia 6 września 2001 r. o dostępie do informacji publicznej – Dz.U. Nr 112, poz. 1198 ze zm. w zw. z art. 11 ust.4 ustawy z dnia 16 kwietnia 1993 r. o zwalczaniu nieuczciwej konkurencji – Dz.U. z 2003 r. Nr 153, poz. 1503 ze zm. Wyłączenie dokonane przez NIK w interesie PGNiG SA.

¹⁸ Pismo znak DP/PK/26/2012 z dnia 12 kwietnia 2012 r.

wyjaśnień PGNiG SA¹⁹, poprzez zmiany w statucie EuRoPol Gaz SA zapewniono m.in. realizację zobowiązań wynikających z porozumień międzyrządowych zawartych w dniu 29 października 2010 r. oraz prawidłowe funkcjonowanie zarządu i jednolite zasady reprezentacji EuRoPol Gaz SA, a tym samym wyeliminowanie występującego przed zmianą statutu dualizmu decyzyjnego w zarządzie. NIK zauważa, że dokonane zmiany nie wprowadziły mechanizmów zapobiegających „dualizmowi decyzyjnemu”. Tak jak wcześniej, decyzje organów EuRoPol Gaz SA wymagały ich uzgodnienia przez dwóch dominujących akcjonariuszy, co przy braku woli którejś ze stron nadal stanowi zagrożenie dla sprawnego zarządzania spółką. Przykładem nierozwiązania problemu może być udzielenie w trakcie kontroli NIK dwóch odrębnych wyjaśnień (częściowo o sprzecznej treści) przez członków zarządu reprezentujących polską i rosyjską stronę.

W konsekwencji planowanych zmian w akcjonariacie, PGNiG SA oraz OAO Gazprom powinny mieć po 50% akcji w strukturze własnościowej EuRoPol Gaz SA. Dla większości działań ta zmiana nie ma znaczenia, bowiem walne zgromadzenie EuRoPol Gaz SA może podejmować uchwały, jeżeli uczestniczą w nim wszyscy akcjonariusze-założyciele, mający 30% akcji. Uchwały podejmowane są większością $\frac{3}{4}$ głosów obecnych na walnym zgromadzeniu, co oznacza, że dla podjęcia uchwały konieczna jest obecność i głosowanie „za” obu głównych akcjonariuszy. Uprawnienia do żądania zwołania walnego zgromadzenia lub umieszczenia spraw w porządku obrad przysługują aktualnie akcjonariuszom posiadającym co najmniej $\frac{1}{20}$ kapitału zakładowego, czyli w praktyce PGNiG SA lub OAO Gazprom. Nie zmieniają się też uprawnienia głównych akcjonariuszy w kwestii podejmowania uchwał przez radę nadzorczą. Natomiast po wprowadzeniu ustalonych zmian PGNiG SA lub OAO Gazprom, reprezentując co najmniej połowę kapitału zakładowego lub co najmniej połowę ogółu głosów, mogą każdy samodzielnie zwołać nadzwyczajne walne zgromadzenie EuRoPol Gaz SA, co będzie dodatkowym uprawnieniem. Według wyjaśnień Zarządu PGNiG SA, pozbawienie uprawnień Gas Trading SA jako mniejszościowego akcjonariusza ułatwi współpracę pomiędzy PGNiG SA i OAO Gazprom. W ocenie NIK, dotychczasowe doświadczenia dotyczące funkcjonowania EuRoPol Gaz SA nie potwierdzają takiej opinii, bowiem zasadniczym problemem był brak porozumienia i wypracowania wspólnego stanowiska przez głównych akcjonariuszy, mających wielokrotnie sprzeczne interesy.

5. Warunki kontraktu z dnia 1 czerwca 2009 r. pomiędzy PGNiG SA a Gazpromem Eksport (tzw. kontrakt na letnie dostawy) istotnie odbiegały od przyjętych przez Spółkę założeń na etapie negocjacji. NIK zauważa przy tym okoliczności, determinujące podpisanie kontraktu na takich warunkach.

Negocjacje i zawarcie ww. kontraktu, prowadzone z Gazpromem Eksport, odbywały się w warunkach zaprzestania od stycznia 2009 r. dostaw przez RUE w ramach umowy z dnia 17 listopada 2006 r. (2,5 mld m³ gazu rocznie) oraz przedłużających się rozmów PGNiG SA z Gazpromem Eksport w sprawie zwiększenia wielkości dostaw gazu w ramach kontraktu jamalskiego. Kontrakt na letnie dostawy do punktu Drozdowicze do 1,1 mld m³ gazu (wg GOST) zawierał postanowienia odmienne niż wcześniejsze stanowisko PGNiG SA, przedstawione Gazpromowi Eksport w kwietniu 2009 r. Wielkość dostaw gazu ustalono na 1,1 mld m³, podczas

¹⁹ Pismo znak DP/PK/316/2011 z dnia 17 listopada 2011 r.

gdy PGNiG SA wnioskowało o 2,5 mld m³, a okres dostaw ustalono jedynie na 4 miesiące (czerwiec-wrzesień 2009 r.), podczas gdy PGNiG SA proponowało okres od 1 maja 2009 r. do kwietnia 2010 r. Zarząd PGNiG SA wyjaśnił²⁰, że podpisanie tego kontraktu, niepowiązanego z kontraktem długoterminowym, nastąpiło w celu pokrycia brakujących w bilansie ilości gazu ziemnego, w związku z przedłużającymi się rozmowami międzyrządowymi. Zarząd PGNiG SA wyjaśnił, że w sytuacji zaprzestania realizacji dostaw przez RUE oraz fiaska działań PGNiG SA mających na celu zakup gazu od innych dostawców, jedynym możliwym sposobem pozyskania brakujących ilości gazu było podjęcie rozmów z OOO „Gazprom Eksport” w tym zakresie. Pomimo, że kontrakt na letnie dostawy obejmował ilość 1,1 mld m³ gazu, PGNiG SA nie było w stanie odebrać całości zakontraktowanego gazu. Na zmniejszenie odbioru miało wpływ bardzo niskie zapotrzebowanie rynku od lipca do września 2009 r. W wyjaśnieniach stwierdzono także, że w pierwszej kolejności PGNiG SA realizowało odbiór wolumenu z kontraktu jamalskiego, aby odebrać minimalne ilości kontraktowe. Nieodebranie gazu z kontraktu letniego nie groziło żadnymi konsekwencjami. W dniu 15 września 2009 r. PGNiG SA wystąpiło do Gazpromu Eksport o wydłużenie okresu dostaw w ramach ww. kontraktu letniego do końca października lub końca listopada 2009 r., ale nie otrzymało żadnego stanowiska strony rosyjskiej.

6. PGNiG SA w piśmie z dnia 31 marca 2011 r. zaproponowało Dyrektorowi Generalnemu Gazpromu Eksport, na podstawie art. 7.5. kontraktu jamalskiego, przystąpienie do renegocjacji ceny gazu ziemnego dostarczanego przez Gazprom Eksport do RP na mocy kontraktu, w kierunku jej obniżenia. W ww. piśmie poinformowano, że w przypadku braku uzgodnienia akceptowalnej dla obu stron ceny kontraktowej będzie istniała konieczność skierowania sprawy do sądu arbitrażowego, zgodnie z art. 7.5. i 15 kontraktu. Zgodnie z postanowieniem art. 7 pkt 5 lit. c kontraktu jamalskiego, PGNiG SA wystosowało w dniu 7 listopada 2011 r. „Wezwanie na Arbitraż” dotyczące sporu o cenę kontraktową gazu ziemnego sprzedawanego przez Gazprom na podstawie kontraktu.

7. NIK nie zgłasza uwag do działań PGNiG SA związanych z realizacją inwestycji – terminal LNG.

Po dokonaniu sprzedaży 100% udziałów PLNG sp. z o.o. na rzecz OGP GAZ-SYSTEM SA w grudniu 2008 r., PGNiG SA nie uczestniczyło w zamówieniach dotyczących wykonania terminalu, nadzoru budowlanego nad wykonaniem terminalu ani ubezpieczenia inwestycji.

Wcześniejsze działania Spółki w tym zakresie oraz okoliczności dotyczące podpisania w dniu 29 czerwca 2009 r. z Qatargas Operating Company Ltd umowy na sprzedaż i dostawę skroplonego gazu ziemnego były przedmiotem poprzedniej kontroli w PGNiG SA²¹.

PGNiG SA nie zawarło innych umów na dostawę gazu do terminalu w Świnoujściu od 2014 r. Zarząd PGNiG SA wyjaśnił²², że celem Spółki jest dalsze dywersyfikowanie źródeł dostaw LNG i pozyskiwanie go na warunkach akceptowalnych, w tym przede wszystkim cenowo. Za sprawą wyraźnego spadku popytu na LNG

²⁰ Pisma: znak DP/PK/330/2011 z dnia 22 grudnia 2011 r. oraz znak DP/PK/23/2012 z dnia 22 marca 2012 r.

²¹ Kontrola działań związanych z zawarciem umów dotyczących dostawy gazu skroplonego z Kataru w latach 2005-2010, której wyniki przedstawiono w protokole kontroli, podpisanym przez Zarząd PGNiG SA w dniu 13 października 2010 r.

²² Wyjaśnienia zawarte w piśmie znak: DP/PK/328/2011 z dnia 12.12.2011 dla kontrolera NIK.

w Basenie Atlantyku (czego przyczyną był wzrost znaczenia gazu łupkowego w USA), rynek LNG stał się rynkiem kupującego, tj. strona kupująca posiada większe możliwości kreowania warunków kontraktowych aniżeli strona sprzedająca.

Na podstawie umowy zawartej pomiędzy PGNiG SA a Polskim LNG SA, dotyczącej długookresowych usług regazyfikacji, PGNiG SA zarezerwowało moc umowną na poziomie 370 tys. m³/h. Zawarta przez PGNiG SA z Qatargas Operating Company Ltd długoterminowa umowa na dostawy LNG gwarantuje dostawy jedynie do wielkości stanowiącej ok. 26% zdolności terminalu w Świnoujściu, co daje możliwość dywersyfikacji dostaw LNG do Polski.

8. PGNiG SA, w związku z brakiem dywersyfikacji źródeł importu gazu, przekroczyło w 2009 r. maksymalny dopuszczalny udział gazu importowanego z jednego kraju pochodzenia w stosunku do całkowitej wielkości gazu importowanego. Jednocześnie w kontrolowanym okresie utrzymywało się uzależnienie PGNiG SA od jednego dostawcy gazu importowanego, jakim był OAO Gazprom.

Według § 1 *rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 24 października 2000 r. w sprawie minimalnego poziomu dywersyfikacji dostaw gazu z zagranicy*²³, maksymalny udział gazu importowanego z jednego kraju pochodzenia, w stosunku do całkowitej wielkości gazu importowanego w danym roku, w latach 2005-2009 wynosił 72%, a na lata 2010-2014 został ustalony na poziomie 70%. Według danych przedstawionych przez PGNiG SA w trakcie kontroli, w latach 2006-2008 w strukturze importu gazu, pozyskiwanego przez PGNiG SA, dominujący był gaz z Rosji, choć kształtował się poniżej maksymalnego dopuszczalnego poziomu (ok. 67-68% całego importowanego gazu). Natomiast w 2009 r. udział gazu z Rosji stanowił 81% całego importu, co stanowiło naruszenie dyspozycji ww. rozporządzenia. Decyzją z dnia 16 grudnia 2010 r. Prezes URE nałożył na PGNiG SA karę w wysokości 2 mln zł z tytułu przekroczenia w latach 2007 i 2008 limitu określonego w ww. rozporządzeniu. W dniu 4 stycznia 2011 r. PGNiG SA złożyło do Sądu Okręgowego w Warszawie Sądu Ochrony Konkurencji i Konsumentów za pośrednictwem Prezesa URE, odwołanie od ww. decyzji. Postępowanie jest w toku.

Zarząd PGNiG SA wyjaśnił²⁴, że według jego oceny jedynie w 2009 r. – ze względu na wstrzymanie dostaw przez RUE – PGNiG SA było zmuszone do przekroczenia maksymalnego udziału gazu importowanego z jednego kraju pochodzenia w stosunku do całkowitej wielkości gazu importowanego w danym roku, o którym mowa w *rozporządzeniu Rady Ministrów z dnia 24 października 2000 r.* NIK zauważa, że w 2010 r. gaz kupowany od Gazpromu Eksport oznaczony jako środkowoazjatycki, stanowił 71,75% ogółu importu, natomiast w 2011 r. gaz kupiony od Gazpromu Eksport stanowił 85,52% całego importu, a dostarczony przez dostawcę certyfikat pochodzenia gazu nie określał ilości gazu z poszczególnych krajów pochodzenia. W ocenie NIK, w latach 2010-2011 poziom importu z jednego kraju także stwarzał ryzyko niespełnienia wymogów ww. rozporządzenia. Niezależnie od tego, NIK zauważa wzrastające uzależnienie PGNiG SA od jednego dostawcy

²³ Dz.U. Nr 95, poz. 1042.

²⁴ Pismo znak DP/PK/008/2012 z 19 stycznia 2012 r.

gazu, bowiem gaz kupowany od Gazpromu Eksport zwiększył swój udział w całym imporcie z 68% w 2006 r. do 85,5% w 2011 r., a w latach 2009-2010 wyniósł powyżej 89%.

9. Biorąc pod uwagę powyższe oceny i uwagi, na podstawie art. 60 ust. 2 *ustawy o NIK*²⁵, Najwyższa Izba Kontroli wnioskuje o staranne przygotowanie strategii negocjacji w przypadku podjęcia rozmów z partnerami handlowymi, w celu wykorzystania dostępnych argumentów dla maksymalizacji efektów negocjacji.

Najwyższa Izba Kontroli – Departament Gospodarki, Skarbu Państwa i Prywatyzacji, na podstawie art. 62 ust. 1 *ustawy o NIK*²⁶, zwraca się do Pani Prezes o nadesłanie, w terminie 21 dni od daty otrzymania niniejszego wystąpienia, informacji o sposobie wykorzystania uwag i wykonania wniosków oraz o podjętych działaniach lub o przyczynach niepodjęcia tych działań.

Stosownie do art. 61 ust. 1 *ustawy o NIK*²⁷, w terminie 7 dni od daty otrzymania niniejszego wystąpienia pokontrolnego, przysługuje Pani Prezes prawo zgłoszenia do dyrektora Departamentu Gospodarki, Skarbu Państwa i Prywatyzacji NIK umotywowanych zastrzeżeń w sprawie ocen, uwag i wniosków, zawartych w tym wystąpieniu.

W razie zgłoszenia zastrzeżeń, termin nadesłania informacji, o której wyżej mowa, liczy się – stosownie do art. 62 ust. 2 *ustawy o NIK*²⁸ – od dnia otrzymania ostatecznej uchwały w sprawie powyższych zastrzeżeń.

Dyrektor
Departamentu Gospodarki, Skarbu Państwa i
Prywatyzacji
(-) Andrzej Otrębski

²⁵ W związku z art. 2 *ustawy o zmianie ustawy o NIK*, w niniejszym postępowaniu kontrolnym zastosowanie znajdują przepisy ustawowe w brzmieniu obowiązującym do dnia 2 czerwca 2012 r., tj. do dnia wejścia w życie ww. ustawy.

²⁶ Jw.

²⁷ Jw.

²⁸ Jw.